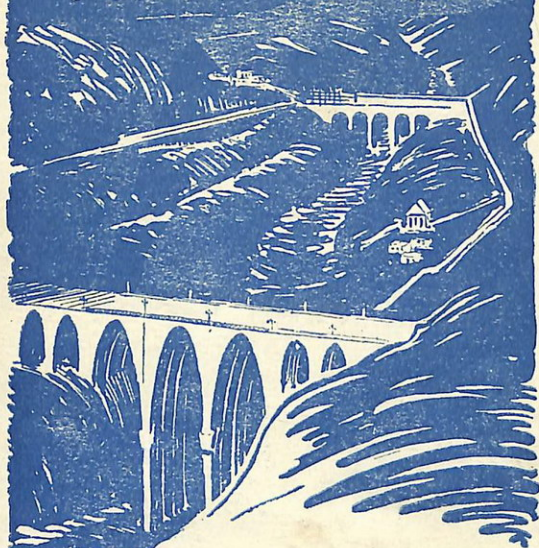

Արևիկ Կոմպոզիչյան

ԶԱՆԳՎԻ ԱՓԻՆ

ՀԱՅԴԵՏԻՐԱՏ

891.99

10299

4-24

Կարապետյան, Ս.

Գրագրված ապրիլ

6ռ.

7/10

99

СИЛЬВА КАПУТИКЯН
НА БЕРЕГУ ЗАНГИ
(На армянском языке)
Аргиз, Ереван, 1947 г.

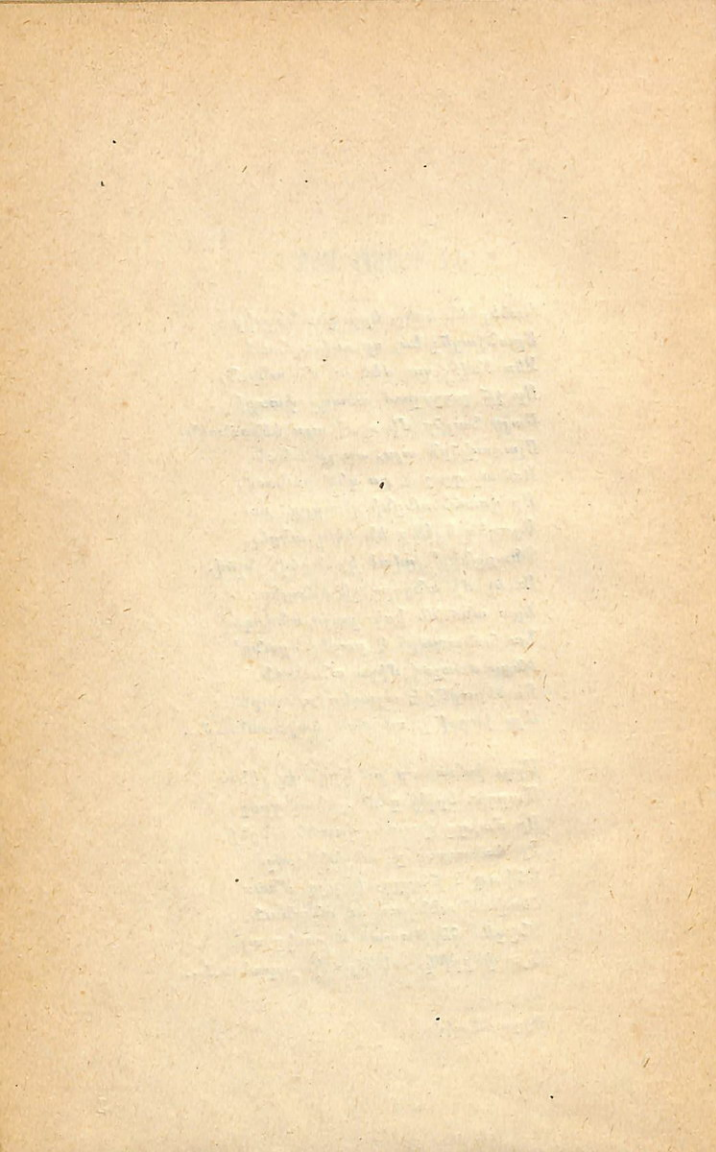
ԽՈՂ ԳՆԱՑՔԻ ՄԵՋ

Պահեր են հղել, երբ դու նեղսիրտ
Տրտնջացել ես, որ աշխարհում
Ձեռ ծնվել դու մեծ ու մեծանուն,
Որ չի շողշողում աստղը փառքիդ...
Բայց նայիր մի սլան այս ծերունուն,
Սլաքավորն այս, որ լըջախոհ
Կանաչ դրոշ է քո դեմ բանում,
Որ վստահ անցնի դնացքը քո:
Այսպես երթեր են հիել անցել,
Գնացքներ՝ լցված կյանքով, շնչով:
Ու ոչ մի անցորդ չի իմացել
Նրա անձենն իսկ. բայց անվրդով
Նա ճանապարհ է բացել նրանց՝
Ինքը մնալով միշտ անանուն,
Ու ծերացել է այսպես անդարձ
Այս փոքրիկ, անհայտ կայարանում...

Արդ, ջանահ, որ քո երգն էլ լինի
Մարդու երթի դեմ՝ կանաչ դրոշ
Որ մարդը վստահ, վստահ անցնի
Իր ճանապարհը, անցնի որոշ:
Թեկուզ և ինքըդ, ինքըդ մնաս
Հեռվում աննկատ ու անանուն,
Ինչպես հերթապահ ծերուկը այս
Այս փոքրիկ, անհայտ կայարանում...

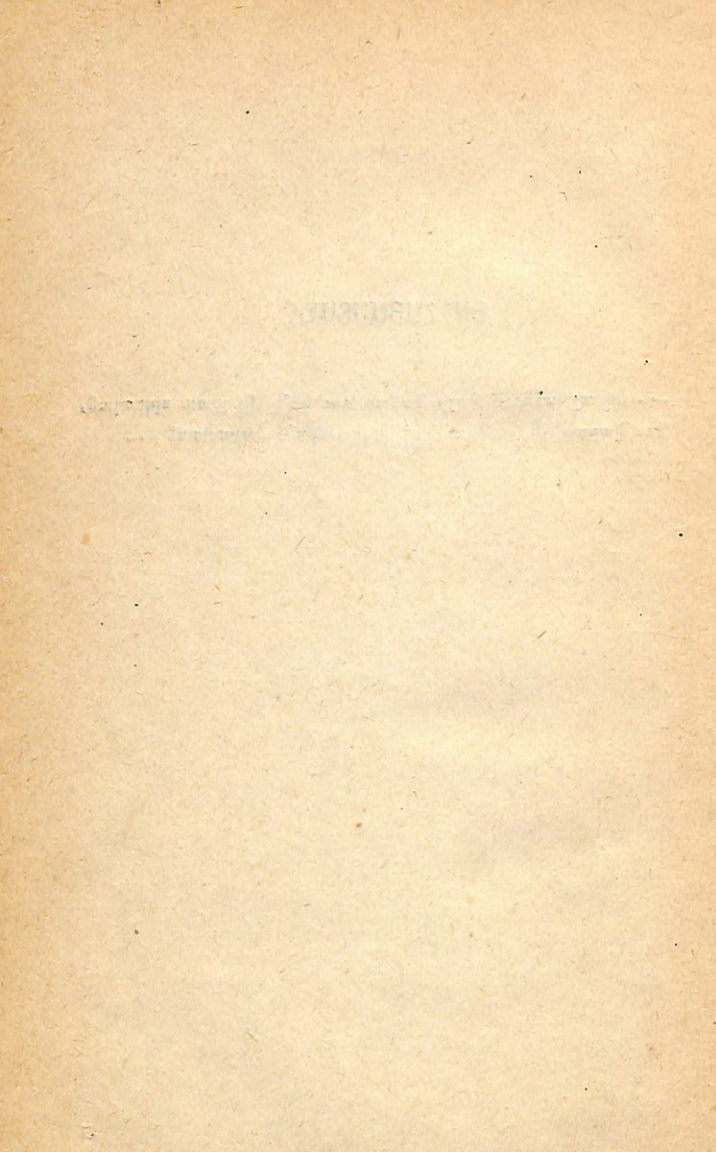
30/8—46 թ.

Ռիգա—Մոսկվա

ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

... Եվ աշխտեալմ եայի համար դու նո՛ր մի լեռն սրբազան,
Դու կարճտի նո՛ր Արարատ՝ Սովետական Հայաստան ...

ՆԵՐՐՈՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ

Դարեր եկան ազետավոր և ավերի դարերում
 Փշրվեցինք աստղերի պես ու ցրվեցինք աշխարհում.
 Բայց Երասխի ափին մնաց փոքրիկ մի հող՝ անառիկ,
 Արև՝ մնաց աստղերի մեջ, մնաց հային՝ հայրենիք:
 Այդ դու էիր, հայոց արև, Սովետական Հայաստան,
 Հոկտեմբերի շնչով ծնված մանուկ էիր և սակայն
 Հիմի արդեն հասակ առել, դարձել ես այր մի պարթև
 Եվ քո նորոգ երջանկության ճանապարհին ես արդեն:
 Քո անունով ընկան ռազմիկ քո որդիները դաշտում,
 Քո անձնը կտրիճներիդ հեռուներից բերեց տուն.
 Դու թմնկ ես մեզ, սրպես դուռ՝ ցողված արյամբ զոհերի,
 Դու՝ մոր նման նվիրական, դու՝ մանկան պես ջիւղելի,
 Եվ աշխարհում հայի համար դու՝ նոր մի լյառ սրբազան,
 Դու՝ կարոտի նոր Արարատ՝ Սովետական Հայաստան:

ՆԱՍԱԿ ԴԵՊԻ ՌԱԶՍԱԴԱՇՏ

Ավարտվեց ձմռան հեքիաթը ճերմակ,
Իր երգարանն է գարունը բացել,
Երգ են կարկաչում աղբյուր ու վտակ,
Զմեռը հալվել ու երգ է դարձել:

Զարթնել են ծառերն իմ Աբովյանի,
Քնած բողբոջներն աչքերն են բանում,
Իմ հեռավորքս, ռւբր ես դու հիմի,
Ո՞ր գաշտերում ես դարձնեն ընդունում:

Շրջում եմ մենակ մեր Աբովյանով,
Քեզ են հիշեցնում ամեն ծառ ու քար,
Ինչքան ենք շրջել ծերուկ ու ծանոթ
Բարդինների տակ այս գեղանկար:

Եվ այս մայթերին ինչքան ես անհոգ,
Անփույթ խաղացել դու իմ սրտի հետ,
Քմահաճ դավել ու սիրտըս անող
Լցրել տաղնապով ու խանդով մի խենթ:

Շրջում եմ մենակ, ո՛ր, քաղցր են այնքան
Հիշատակներն այս և չար, և բարի.
Տեսնում եմ ահա ես այն աղջկան,
Իմ մրցակցուհուն անցած օրերի...

Թվում է նա էլ սիրելի է ինձ,
(Ախ, չէ որ և նա հիշեցնում է քեզ)
Ուզում եմ նա էլ միշտ քեզ սպասի,
Որ քեզնով շնչի, տանջվի, ինչպես հո:

Անքեն է դարձել կանացի հոգիս,
Կարոտը տարավ և խառն, և նախանձ,
Բայց թող հրդեհվի՛ իմ սիրտը կրկին,
Տապալակ, խանդով ու վշտով անանց:

Թող նրան սիրես, թող դավես դու ինձ,
Թող դու ինձ անհաս մի երազ մնաս,
Միայն հաղթությամբ դու տուն գաս իմից,
Իմ հեռավորըս, միայն ե՛տ դառնաս...

1943 թ.

Ն Ա Մ Ա Կ Ն Ե Ր Ը

Նոր էր մարել մարտը դեռ՝
Նամակ բերին զինվորին.
— Կանաչ մնաւ, լրաբեր,
Զորություն քս ոտքերին:

Այս դաշտերում արյունոտ
Նամակից ինչ կա բարի.
Ընկերոջ պէս թանկ ու մոտ,
Հազթության պէս ցանկալի:

Ա՛խ, նամակները փոքրիկ՝
Մոր ձեռքի պէս կծկված,
Ասես շոյում են հեռվից,
Որդու դեմքը խանձրված:

Նամակները՝ եռանկյուն՝
Սիրածի ջերմ սրտի պէս,
Որ զինվորի ձեռքերում
Դեռ արտփում են տաս:

Նամակները՝ ձյունաթերթ՝
Ճերմակ ծաղկունք հայրենի,
Որ բերում են իրենց հետ
Բույրը ծանոթ գարունի...

... Իրիկունն է ծանրանում,
Իջնում հողնած աշխարհին.
Օտար դաշտէր անանուն,
Օտար լուսին՝ դաշտերին:

Բայց իր կրծքին է սեղմում
Ձինվորը թուղթն սպիտակ,
Եվ ասես քուն է մտնում
Իր հայրենի հարկի տակ...

14/1 - 45 թ.

Զ Ղ Զ Ո Ի Մ

Սիրում էիր դու, իսկ ես անտարբեր
Պաղ ժպտում էի քո սիրո վրա.

Քնքշությունըդ ինձ թվում էր մի բևե,
Խոսքերըդ՝ ձանձրոճյթ մի ամենօրյա:

Եվ ասացին ինձ, թե ուղմի դաշտում
Կռվել ես դու քաջ գինվորի նման,
Ու, վա՛յ ինձ, սիրո վերջն էլ քո սրտում՝
Օտար հողի մեջ գտել գերեզման:

Այն շիջ մոլոր թափառում եմ ես,
Մեղքի մի հուշ է խրվել իմ սրտում,
Մի սրբության եմ դավել ես ասես,
Ասես գրեթե եմ մի ազնիվ երգում:

Դու՝ հայրենիքի նահատակ գինվոր,
Տվեցիր սիրտըդ ու կյանքըդ ջահել,
Իսկ ես քեզ համար գլացա սիրո
Քնքուշ մի ժպիտ անզամ շալկի:

Ա՛խ, գեթ շիրիմըդ գանեի կորած,
Վրան զղջումիս արցունքը լայի,
Եվ սերըս՝ կյանքում քեզ չնվիրած
Պեթ շիրմիդ, շիրմիդ վրա թափել...

27/2—45 թ.

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻՆ

Երբ նայում եմ մեր երկնքին տնարատ,
Ուր արեն է խաղաղօրեն բարձրանում,
Երբ նայում եմ նահապետին Արարատ,
Որ կանգնած է՝ նորից բարձր ու բարձրանուն,
Երբ զարթնում են մեր խնկարույր դաշտերում
Նվիրական հորովելները հայոց,
Երբ հասկերն են ոսկիանում արաբերում,
Հեզ խաղողը դառնում գինի, դառնում բոց,
Երբ լցվում են ոստանները մեր զվարթ
Ջահելությամբ և աղմուկով մի անգուստ,
Երբ ականջիս կարկաչում է անկաշկանդ
Հայոց հնոց երգն ու ձիւրքը սրբասուրբ,
Երբ նայում եմ մորս՝ խաղաղ ծերացող,
Տեսնում ծուխը մեր օջախի՝ ծիրանի,
Լսում, Դնց է իմ մանկիկը ոսկեշող
Ժիր թոթովում աղատ լեզուն հայրենի,
Քե՛ղ է դառնում իմ հայացքը հիացքով,
Քո անձնն է իմ սրտի մեջ բարձրանում,
Բանակ կարմիր, դու որ արդար քո զարկով
Աշխարհներին փրկության դժու ևս բանում...
Երթող բարձր, հայոց աշխարհը իմ հին
Քեզնով մնաց շեն ու խաղաղ այս անգամ,
Ժողովրդիս օրհնությանը քո ճամբին,
Հայոց բախտի դու արծվենի՝ պահապան...

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼՈՒՅՍԵՐԸ *)

Երեկո է. շրջում եմ հո
 Երևանի փողոցներում,
 Երևանում՝ կյանք ու հանդես,
 Նորից լույսեր, նորից դարուն.
 Ու հորդում են կարոտ ու խինդ
 Դառն օրերի մթնում՝ սանձած.
 — Ողջ՞ո՞ւյն, լույսեր մեր անձկալի,
 Հարազատներ վերադարձած...

Ձեր շողերով հազարաչյա
 Ողողվել են սրահերն ասես.
 Բայց իմ սիրտը մթնեց մի պահ,
 Տխրեց, մի մութ փողոցի պես.
 Հեռու ու լուռ մի հիշատակ
 Զարթնեց՝ ծանոթ ձեր շողերից.
 Իմ դեմ ելավ պատկեր մի թանկ,
 Որ էլ չկա, որ կորցրինք...

...Մի աղայի դիտելի ես,
 Թուխ ու զվարթ մի տղայի.
 Հոգում՝ հազար երազ ու երգ,
 Կրճըում ավյունը ջահելի.
 Իր ձեռքով էր վառել նա ձեզ,
 Փշրել ժայռե կամքը լեռան,
 Բանաել ջրի խռովքը վես
 Ու ձեզ բերել էր Երևան:

*) Գրված լուսաբողարկման վերացման առիթով:

Ու սիրում էր ձեզ սրտազին,
Մի սիրահար պատանու պես.
Ու երբ մի օր ռսոխը բիրտ,
Որպես գիշեր, պարուրեց մեզ,
Երբ մարեցիք, ու մութ իջավ
Երևանի փողոցներում,
Նա ձեզ համար կռիվ գնաց.
Նա ձեզ համար մեռավ կռվում:

Մեռավ սիրած Երևանի
Ու ձեր կարոտն՝ իր սրտի մեջ.
Իր բազկով էր ձեզ կյանք տվել,
Իր արյունով պահեց անշեջ.
Եվ դեռ, լույսե՛ր երախտագետ,
Որ վառվում եք հիմա էլի,
Ձեր շողերով անմահ պահեք
Հուշը՝ ջահել այն տղայի:
Եվ դու, անցորդ, անցնե՛ս երբ այս
Լուսադուր փողոցներով,
Բարի խոսքով հիշիր նրան,
Այն տղայի՛ն հիշիր սիրով,
Որ իր այրվող սիրտն է դրել
Ասես՝ պայծառ այս լույսերում,
Որ լույսերը հավե՛րժ վառվեն
Երևանի փողոցներում...

1944 թ.

*
*

Լեռները հպարտ վեր են բարձրանում,
 Որ փառքըդ վերև տանեն, հայրենիք.
 Արծիվները վեա երկինք են հասնում,
 Որ փառքըդ երկինք տանեն, հայրենիք.
 Հովերն ու հողմերն աշխարհ են շրջում,
 Որ փառքըդ չորս կողմ տանեն, հայրենիք.
 Աղբյուր ու գուսան երգ են կարկաչում,
 Որ փառքիդ գովքը անեն, հայրենիք.
 Իսկ զավակներդ, զավակներդ անդին
 Իրենց արյճենն են առլիս սրտադին,
 Որ փառքըդ անմահ պահեն, հայրենիք ..

1942 թ.

ՏԱՂ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ

Մեր գորգերը՝ ձեր ճամբեքին, մեր ծաղկունքը՝ ձեր ոտքի տակ
 Ու ձեր երթին, ոնց փառքի ջահ՝ արարատյան արևը բարկ,
 Ձեր հաղթական վերադարձին՝ մեր երկինքը՝ հաղթակամար,
 Դեպի հնոց երկիր հայոց, հայոց քաջեր, բարձր եկաք:

Ձեզ են գալի կարոտալի հայոց հովերն ամեն կողմից,
 Ձեզ են փարվում մանկութ ընկեր, ծանոթ գետերը ցնծալից.
 Ձեզնով հպարտ, երախտապարտ՝ հայոց հողը ծաղկել նորից,
 Ձեզ ճամբա՞ն է բացել սիրով, հարազատեն՝ր, բարձր եկաք:

Տեսեք, ձեր թուխ մանուկներն են ձեր դեմ վազում՝ հովերի հետ,
 Աղջիկների հայացքները ձեզ են փնտռում երջանկավետ.
 Վշտից ցամքած արցունքը մոր՝ խնդությունից դարձել է գետ,
 Ձեր մայրերի աչքին երնեկ, մոր դիրկը ձեր բարձր եկաք...

Եկեք սրբենք այս չորստարվա փոշին հոգնած ձեր ոտքերի.
 Ու համբուրենք սպիաղարթ ձեր թուխ ճակատը զինվորի.
 Ձեզնից տունենք կարոտն՝ ընկած հարազատի ու ընկերի,
 Ախ, ում հարկի տակ էլ իջնեք՝ եղբայրն եք մեր, բարձր եկաք

Սեղան բացեք, թող խառնվեն վիշտ ու խնդում, արցունք ու երգ
 Մեր քաջերը կարոտել են հայոց գինուն, գինի բերեք.
 Հաղթողների փառքի համար յոթը գիշեր, յոթը ցերեկ
 Թող զրնգան նվագ ու երգ, հայոց քաջեր, բարձր եկաք...

* *
*

Մեր փողոցում նվագների ձայն է թնդում,
Ասում են թե հարսանիք է մի զինվորի.
Դարձել է նա կռիվներից հայրենի տուն,
Եվ այժմ գիշերն օրն է նրա երազելի:

Ինձ են հասնում նվագները. սիրտըս հեռվից
Խառնվում է խնդությանը հարսանքաւան.
Ասես այնտեղ խնճուղքի են կանչել և ի՛նձ
Եվ ուզում եմ բարի մի խոսք ասել սրտանց. —

— Երջանկություն, որ էլ լինես, կանչում եմ քեզ.
Այնտե՛ղ գնա, նոր հարկի տնկ այն զինվորի,
Նա շատ տեսալ ալեր, ցավեր ամենակեզ,
Կյանքը նրան թող դառնություն էլ չբերի...

22/9—45 թ.

* *
* *

Սարսուռ ևս ամպրոպից դու ահեղ, լոկ սիրում ևս դու ծիածանը,
Գերում են քեզ գույները շքեղ, լոկ սիրում ևս դու ծիածանը,
Եվ սակայն գիտես դու արդյոք, որ խաղաղ ու խընդուն երկնքում
Ամպրոպից հետո է միայն ժպտում կենսատու ծիածանը.:

1939 թ.

Ա Ռ Ա Ջ Ն Ո Ր Դ Ի Ն

«Սեալինը ցոյց է տալիս խաղաղութան
ճանապարհը»

Արտասահմանյան բերքերից

Աշխարհը քեզ է նայում նորից
Նա, որ հենց նոր է մահից փրկված,
Բայց չհագեցած արյուններից
Ոսկու տերերը եղեռնաբաղձ
Ցանցել են ուզում նրան կրկին
Պատերազմների նոր ոստայնում
Ինչպես երկիրը՝ արեգակին
Աշխարհը քեզ է ապավինում:

Ու քեզ են նայում դողդոջ մայրեր,
Որ վերադարձած որդիներից
Ձեն առել անհուն կարոտը դեռ,
Եվ մանուկներ, որ երջանկալից
Հոր քաղցրությունն են զգում կրկին
Ու երջանիկ են ուզում ապրել
Ինչպես երկիրը՝ արեգակին
Աշխարհը քեզ է աչքը հառել:

Երբ դու ես հույսի խոսքը խոսում
Ցրվում է մութը մոռյալում,
Գո շուրթից ելած ամեն խոստում
Մեր մեջ մարմին է առնում արդեն,
Ու քո հույսով է շնչում կրկին
Ջարթնող այս հողը կենսաշաղախ,
Փռիք տագնապած այս աշխարհին
Գո ծխամորձի ծխիւր խաղաղ...
2/11 - 46 թ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՍ

Ողբի հայրենիք, որբի հայրենիք...

Հ. Թումանյան

Քեզ կանչում էին ողբի հայրենիք,
Քո մանուկները գաղթի ճամբքին,
Կորած գառների նման լալազին
Մայր էին կանչում, ու սևավորիկ
Հայոց մայրերի ողբով լեւադար
Աշխարհն էր լցվել և դրա համար
Քեզ կանչում էին ողբի հայրենիք:

Քեզ կանչում էին որբի հայրենիք,
Քո մանուկները՝ անհայր ու անհաց
Խոժոռ աշխարհի մութում մոլորված
Մնացել էին ուր ու թափառիկ,
Օտարի անփութ քմայքին՝ ավար,
Օտարի հույսին և դրա համար
Քեզ կանչում էին որբի հայրենիք:

Որբի հայրենիք, լոկ Հոկտեմբերը
Քո տառապանքին բերեց ամոքում,
Փակեց վերքերն իր՝ քո հողն իմաստուն
Եվ հողիդ վրա ահա ծաղկել է
Նորոգ մի սերունդ, որ մոլեգնաբար
Պիտի տրորվեք, պիտի մոխրանար,
Նրան չփրկեր թե Հոկտեմբերը:

Իմ նոր, իմ հզոր, անկոր հայրենիք,
Քո որդիները՝ առույգ, կորովի,
Քո աղջիկները՝ զարուհներով լի,
Նրանք քո հոգսն են, քո շունչը գալիք,
Որ քո աշխարհին թարմություն բերել՝
Պատանություն էն երակդ լցրել
Որ հավերժ ապրես, հայոց հայրենիք...

10/11-45 թ.

ՄԵՐ ԵՐԳԸ

Արամ Խաչատրյանին

Մեր հանճարը՝ հին, մեր երգը՝ անմահ,
Բայց դար ու դարեր հեկեկում էր նա,
Մեր լերկ լեռներում, մեր խուլ լեռներում
Եվ քար աշխարհի աղանջից հեռու՝
Գնում էր, թափվում ու կորչում անվերջ
Խոր ձորերի մեջ, մութ ձորերի մեջ...

... Եվ փշրվեցին պատենշ ու պատվար
Ու երգը հայոց՝ լեռներից ի վար
Վարարեց, փարվեց ռուսական հողին,
Խառնվեց նրա լայնություններին,
Խուլ անտառների շառաչի՝ն ձուլվեց,
Վոլգայի շնչով զորացավ, սնվեց,
Եվ աշխարհով մեկ հնչում է հիմա
Մեր հանճարը հին, մեր երգը անմահ...

20/11—46 թ.

ՍԲՈՎՅԱՆ ՓՈՂՈՑԻՆ

Մի պայծառ ճամբա, մի զվարթ փողոց
Շուրթին՝ անունը մեր Արովյանի
Ձգվում է, փովում ծառով, ծիծաղով
Կանաչ սրտի մեջ մեր երեանի:

Տխրում է հագին՝ իր գի՛րկն եմ գնում,
Երբ ուրախ եմ ես՝ այնտեղ եմ կրկին.
Երբ մտերմի՛ է սիրտըս որոնում՝
Այնտեղ եմ գտնում իմ որոնածին:

Ու երբ մթնում է իմ միտքը բարի
Հայոց հինավուրց բախտի մոայլով,
Ինձ ամոքում է նրա մայթերի
Կենդանությունը, աշխույժը խռով:

Ասես երանկն է աշխարհի հայոց,
Որ բարախում է՝ հավերժ կենդանի,
Մի պայծառ ճամբա, մի զվարթ փողոց՝
Շուրթին՝ անունը մեր Արովյանի...

14/3 - 45 թ.

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՍԵՐԸ

Հզօր է սերը ծնողական
Եվ անհուն է մոր սերը վերին,
Բայց գազանն էլ է կանգնում պաշտպան,
Ու սիրում գեռ թույլ իր ձագերին:

Ու բարձր է, վե՛ր է ու լուսավոր
Սիրահարների սերը վսեմ,
Բայց վարուժանն էլ սպում է խոր
Մարի թռչունի կորուստը սե:

Բայց ունի հոգին ուրիշ մի սեր,
Որ բնության մեջ չկա կրկին,
Այդ մարդու սերն է ողջանվեր
Դեպի հայրենի՛քն ու հայրենի՛ն:

Ձի կապում աշտեղ ուժը արյան,
Ոչ հրապույրի բնազդը հին,
Այն սահմանել է մարդը միայն
Բարձունքների մեջ իր մարդկային...

12/11—46 թ.

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

Քանի՜ տարի մեջլիսներում տանգ հա ապել, Սայանթ-Նովա,
Քանի՜ տարի դու սրտերի հետ ես խոսել, Սայանթ-Նովա,
Կարոտ բլբուլ, ամեն գարուն եկել ես դու վարդերի հետ,
Ու սիրելով, ու սիրվելով՝ մեզ հա հասել, Սայանթ-Նովա:

Դու տաղերում, դու բաղերում, սիրողների թաղումն ես դու,
Առաջին սուրբ համբույրների լուսաշաղխ շաղմումն ես դու,
Թե որ բեկվեց սիրո ճամբան, վառվող սրտի խաղմումն ես դու,
Վառվող սիրտը քեզնից է միշտ աղբյուր ուղել, Սայանթ-Նովա:

Սիրո հազար երգ ենք լսել, բայց քո երգը ուրիշ է, չէ՛,
Սիրո հազար վերք են տեսել, բայց քո վերքը ուրիշ է, չէ՛,
Աշխարհը՝ լի գյուղաներով, քոնի տեսքը ուրիշ է, չէ՛,
«Իմ գիրքն հերիշ գրեհն է» — լսվ հա տեսել, Սայանթ-Նովա:

Ամեն երգիչ իր քնարին քո սաղից մի լսւ է ուզում,
Ամեն ջահել քո գյուղալի նման էշխով յան է ուզում,
Ամեն ազջիկ սրտում թաքուն քեզ պես սիրահար է ուզում,
Ուրիշ ով է քեզ պես սիրել ու երազել, Սայանթ-Նովա:

Ձի մեռնի էն ժողովուրդը, որ քեզ նման սիրել գիտի,
Որ վերքերից երգե՛ր ծնել ու ալրվելով՝ այրե՛լ գիտի:
Մեր երգերով, մեր բերքերով դար ու դարեր քայլե՛նք պիտի:
Ու դու մեզ հետ՝ քո քյամանչով գալսւ ես դեռ, Սայանթ-Նովա:

79—48 թ.

ՔՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԳԻՔՈՐԻՆ

Դու ինձ հուզեցի հստակ և յայնքան իմ մանկության օրերին
Լուռ գերել ես իմ հոգին ու վշտում սուզել,
Ես զգացել եմ ասես քեզ հետ քաղցը քո լուին,
Ու մեր տաշտիցը միշտ քեզ հաց տալ եմ ուզել:

Ու թվացել է ինձ միշտ, որ ես է՛լ եմ զոգացել
Գոհ հետ՝ ծեծված անձրևից, ցլտահար ու մերկ,
Երազիս մեջ էլ անգամ ես քեզ հետ եմ մնացել,
Ու կանչել էմ տխրածայն «էստի համեցեք»...

Եվ զտյրույթով է լցրել մահդ հոգին իմ բարի,
Անմեղ, անմեղ իմ սրտում վերքեր է բացել,
Խուժելով հաշտ լույսի մեջ իմ մանկության աշխարհի,
Փոքրիկ Դիքոր, առաջին իմ վեշտոս ես դարձել...

9/3—36 թ.

ԵՐԳԸ՝ ԳՍՐՆԱՆ ՄԵՋ

Ասես ինձ հետվից կանչում են անվերջ,
Գնում եմ դժուր վաճ՝ ահանջս ձայնի.
Գարունը եկել, լցվել սրտիս մեջ,
Ուզում է փոխվել երգի՝, հնչյունի՝:

Փչում է իմ մեջ խոսքի մի ձնհալ,
Հյուսվում է խոնավ, հողաբույր մի երգ,
Բայց երբ ուզում եմ ես այն շնչալ,
Բառերն իմ շուրթից փախչում են բեկ-բեկ:

Փախչում են նրանք, անհետ խառնվում
Ծրկնքին, հողին, լեռան ծաղկավետ.
Զվարթ բառերըս շուրթիցըս պոկվում՝
Գնում են ջրի կարկաչների հետ:

Եվ ամեն կողմից մոտի՛կ, մտերի՛մ
Շշուռնք եմ լսում, որ ե՛ս եմ երգել,
Զուլվել է երգըս արար աշխարհին,
Ու չեմ կարենում աշխարհից պոկել...

12/4—48 թ.

* *
*

Հողի մեջ թողած բարեկամիս դին՝
Ես դառնում էի ճամբով շիրմատան.
Սրտիս պես թախծող ուռիներն անձայն
Օրորվում էին տխուր իմ ճամբին:

Կանաչ էր շուրջըս, կանաչ, ծաղկազարդ,
Շուրջս գարնանն էր բուրում վերստին,
Գերեզմանատան պատերից անդին
Լսվում էր մանկանց աղմուկը զվարթ:

Հայացքս դիպավ մուսյլ մի շիրմի.
Տեսա՝ քարերի արանքից նրա
Բուսել էին թարմ կոնաչներ շուրջ,
Վայրի կակաչներ ու վարդեր վայրի:

Ու մահ ու թախիժ արդեն մոռացած՝
Ժպտաց իմ սիրտը՝ խոհով հաղթական
— Կյանք, դու բղխում ես, դու հորդում ես այս
Շիրմաքարերի արանքից անգամ...

1941 թ.

ԱՐԵՎԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ

Արև', արև', արև',
 Հայաստանի արև,
 Անզուգական արև.
 Երգվել էի հավերժ
 Որ չերգեմ էլ քեզ,
 Որ փրկվեա մի քիչ
 Գոեաների ձեռքից,
 Բայց գերում ես նորից,
 Բայց այրում ես նորից,
 Ամեն տողից հեռո
 Դու խուժում ես նորից.
 Չէ՞ որ դու մեր մեջ ես,
 Դու մեր հողի մեջ ես,
 Մեր մրգերի, գինու,
 Մեր խաղողի մեջ ես,
 Շողան, թափվիր, լցվիր
 Երգերի մեջ մեր բոց.
 Առանց քեզ ի՞նչ անի
 Բանաստեղծը հայոց.
 Արև', արև', արև',
 Հայաստանի՛ արև,
 Անզուգական արև,
 Հավերժական արև..

22/10 - 46 թ.

ԱՂՋԻԿՆԵՐԻՆ

Աշխարհ եք իջնում հայոց լեռներից
Հայոց լուսեղեն աղբյուրների հետ,
Եվ բիրլիական այս հողը նորից
Ձեր մատաղ շնչով մանուկ է հալեա:

Դուք մաղեր ունեք՝ Արմզ են ասես,
Թափվում են, թափվում ու չեն ծովանում,
Դուք աչքեր ունեք՝ Վանա ծովի պես,
Ով որ նայում է՝ կարճաւ է մնում:

Կեսօր է իջնում ծաղկիւ թերթերին,
Դուք՝ ցողաշաղախ բողբոջ վաղորդյան,
Ճերմակ սալի կա արդեն մաղերիս,
Դուք թո՛ւ խ, թխահեր՝ դեռ բուրում եք թարմ:

Բայց ծաղկե՛ք, ծաղկե՛ք, հայոց աղջիկներ,
Ամօքեք հողիս ձեր սիրտը խռով.
Եվ թող բարախեն փողոցները մեր
Ձեր գեղեցկությամբ, ձեր գարուններով:

Կարկաչե՛ք, իջե՛ք հայոց լեռներից,
Թովհանքով լցրեք հոգի ու աշխարհ,
Թեև ձեր դալար թովքը տեսնելիս՝
Սիրտըս դողում է սիրածիս համար...

22/4-46 թ.

ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ ԵՐԳ

Աչք հնք բացել Երևանում, նա մեզ և մայր, և օրորան,
Հեռվից-հեռու շուք է արել մեզ Մասիսը սիրազորով.
Ասեա ծնված մի հարկի տակ՝ մտերիմ հնք դարձել իրար,
Ե՛կ, Թափառե՛նք Երևանի մանկութ ընկեր փողոցներով:

Տե՛ս ծառերը այս նորուղեշ, նրանք մեզ հետ հասակ առել,
Մեր դպրոցի ծանոթ ճամբին հո՛վ են արել մանուկ մի օր,
Հիմի սիրո մեր գաղտնիքին հովանի են արդեն դառել,
Ե՛կ, Թափառե՛նք Երևանի սիրո ճամբա փողոցներով:

Ահա շենքերն այս վարդարուխ, հայկիր, դնց է շունչը հայի
Ոգի ավել այս քարերին՝ աշխարհաշեն իր հանճարով.
Խաղող ու նուռ, ու եղնիկ է դարձել այստեղ ժայռը վայրի,
Ե՛կ, Թափառե՛նք Երևանի հայրենաոճ փողոցներով:

Զանգու իջնենք, նա՛ ձորերում բաբախող սիրտ ու սրտակից.
Ո՛ւր էլ լինենք, Թե օվկիան էլ մեր գեմ շաշի հուղախուով,
Նրա ձայնը մեզ կհասնի հաղար սարի, քարի տակից,
Ե՛կ, Թափառե՛նք Երևանի Զանգու տանող փողոցներով:

Թե հուր ունենք, ջուր էլ ունենք՝ այրվողներին զով ու աղբյուր,
Թե շոգ ունենք, Նո՛րք էլ ունենք՝ մրգի սինի, մրգերի ծով,
Մեզ են կանչում՝ ալիքներից հայոց տաղերը զիններույր,
Ե՛կ, Թափառե՛նք Երևանի այգի տանող փողոցներով:

Ե՛կ, Թող քամին փռվի բերի, փռվի՝ Թող մեր ճանապարհին,
Թող մենք այրվենք շոգին, տապին՝ մեր արևի անմար հրով,
Միայն նայենք ու աչքը մեր միշտ դե՛մ առնի Մասիս սարին,
Ու ծերանանք Երևանի փողոցներում Թափառելով...

ՋԱՄԲՈՒԼԻ ՀՈՒԲԵԼՅԱՆԸ ԱԼՄԱ-ԱՔԱՅՈՒՄ

Մենք եկել ենք այստեղ հեռուներից անվերջ.
Ի՞նչ վիթխարի ճամբա, ասես իրավ
Մեր այս հողի համար ինքնաթիռը ծնվեց,
Որ մեզ առավել հեշտ կապի իրար:
Ու մեկտեղ ենք հիմա. բերած մեր աչքերում
Մանկությունից սովոր տարրեր հորիզոններ՝
Մենք խոսում ենք ասես իրար գիտենք վաղձւց
Եվ կամ իրար վաղձւց ենք որոնել:
Մենք՝ հո՛ծ, բազմալեզու, մեր երկիրը՝ անձայր
Թեև եղբայրության մենք նույն խոսքն ենք խոսում,
Բայց եղբայրներ, մենք ճնշ հասկանալինք իրար,
Անե՛ք, թե չլինեք ուռաաց լիզուն...

10/7—46 թ.

Այմա-Աթա

ՄՏԵՐՄՈՒԹՅՈՒՆ

Ինձ ծանոթ է թվում այստեղ ամեն մի լեռ,
 Հաբալանտ է այստեղ ամեն մի բան.
 Ասես Հայաստանից մի կտոր են պոկել
 Ու բերել են այստեղ՝ Ղաղախատան:
 Ո՞վ կարող էր իտրհել, որ միակե՛րպ, տարտամ
 Ավազներից հետո, որ անվերջ են թվում,
 Պիտի բացվեր մեր դեմ վարթամ Ալմա-Աթան,
 Զվարթ մի օազիս՝ անապատի հրում:
 Ու քայլում եմ ահա այս մայթերով վերձիվ,
 Փողոցները ասես արձակ ծառուղիներ,
 Նոր ու ճերմակ շենքեր՝ մտերմորեն զոդարիկ
 Կանաչների միջից ողջունում են ինձ դեռ:
 Ու թվում է վաղուց ես տեսել եմ արդեն
 Այս լայնադեմ, նեղաչ, ժպտուն անցորդներին,
 Այդ Զամբուլի երգից արդյոք նրանց գիտեմ,
 Թե դեռ մայրս է վաղուց պատմել նրանց մասին:
 Այդ ինձ հետ է ծնվել մտերմությունը այս,
 Պայքարներով, կամքով, արյամբ սրբագործվել.
 Նրա համար Կերչում հայ գինվորը ընկավ,
 Որ ես այս մայթերով բարձրանամ վեր:
 Ու քայլում եմ ահա. խորթ չէ հարավուհուս
 Այս արևը, այս շող խենթությունը ամռան,
 Մինչ ծեր Ալա-Թաուն* ձյունաշխարհից իր լույս
 Ինձ է նայում՝ իմ հայր Արարատի նման...

67—46 թ.

Ալմա-Աթա

* Հավերժաձյուն գաղաթ, որի հայացքի տակ տարածվում է Ալմա-Աթան:

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ ԻՆՔՆԱՔԻՌԻՑ

1. Լ Ե Ռ Ն Ե Ր Ը

Ահա երկիրքը, որին անհաս
Ես լուկ երգել եմ ու երազել,
Հիմա ես ի՛նքս եմ այնտեղ հառել,
Հիմա ես ի՛նքս եմ ասես երազ:
Եվ այս լեռները, նրանք միայն
Վերից են սովոր նայել մարդուն.
Հիմա փովել են այնտեղ՝ դաշտում
Մանկացած, փոքրիկ, անօգնական...

Դիզվում է ամպը, օ՛, այդ նրանք
Լեռնե՛րն են ասես ծածկում իրենց,
Որ ես չտեսնեմ ռնց են իրենք
Խոնարհված փովել իմ ոտքի տակ...

12/6--46.թ.

Նրեան—Մոսկովա

2. ՀՈՂԻ ԿԱՐՈՏԸ

Ամպերը, ամպերը, դիզվել են ամպերը,
Անձի՛ր են, անձա՛յր են, անհո՛ւն են, անվերջ-
թվում է երկիրը առհավետ կորել է,
Ու մենք որբացել ենք այս երկնքի մեջ:

Թռչում է, սուրում դեռ անփութ ինքնաթիռը,
Եղյամը սառել է թևերին, վրան.
Մրսում ենք, տխրում ենք, ու չկա երկիրը,
Ամպերը, ամպերը, ամպեր անսահման:

Ու հանկարծ ճեղքից մի, ուր նոսր են ամպերը,
Հողի մի կտոր է վարից երևում,
Կարոտած նայում եմ, անծանաթ այդ հողը
Մենեղյան վայրին պէս հարադատ է թվում...

5/7—46 թ.

Մոսկվա—Ալմա-Աթա

3. ԻՆՔՆԱՅԻՌՈՒՄ

Եվ քաշ տալով կողքից բեռով տոպրակը իր՝
Մի գյուղացի զազախ ինքնաթիռ է նստում.
Երկնքում ենք արդեն, մինչև հսկաաքրքիր
Դեռ նրան եմ նայում ու զոհությամբ ժպտում...

Օ՛, դիցական իկար՝ ողբերգորեն խիզախ,
Ուլիմպիական բարձրից քո դարավոր փառքի
Կարճի էիր խորհել, որ քեզ պիտի հաղթի
Լայնամորժք ժպտուն մի հաղաթույր զազախ...

12/7—46 թ.

Ալմա-Աթա—Մոսկվա

ԵՐԱԶԱՆՔ ԶԱՆԳՎԻ ԱՓԻՆ

Ես ուզեցի որ լինեմ քեզ հետ...

Այնտեղ՝ վերևում, փողոցներում

Գարնան մի խինդ է դեռ վարարում,

Ու ես տխրուբախ անցա այդ խենթ

Երթերի միջով տարերային

Եվ իջա ձորը

.

. Այն օրերին

Դեռ կիսավարտ էր կամուրջն այստեղ-

Երբ գրքերի մեջ աշխարհաստեղծ

Հոգնում էր մեր միաքն ու մեր հոգին,

Ու երբ խոհերի փոշին անքուն

Նստում էր հոգնած մեր ուղեղին, —

Մենք գալիս էինք դեպի Զանգու:

Դեռ կիսավարտ էր կամուրջն այստեղ-

Ու թափված էին դեռ ցան ու ցիր

Բարեր, ալաղներ, երկաթ ու կիր

Գետի ափերին և ամեն տեղ:

Մենք սիրում էինք մինչև գիշեր

Նստել գետափին ընկած քարին,

Որ կիսատաշ էր և տակավին

Վարպետի աչքից հեռու էր դեռ:

Մարում էր օրը: Արևն ահա

Հոգնած, խանձված քարտաշի պես

Իր տոճեն էր դառնում: Երկրի վրա

Մթան փոշին էր նստում անտես:

Ու մինչ երեկոն դուրս էր բերում

Սիրահարներին իրենց տնից՝

Կարգելով լուսնին՝ իբր ուղեկից,

Մենք այստեղ էինք արդեն, ձորում,
 Նստած այն քարին նվիրական,
 Որ երջանկության քար էր դարձել,
 Երազում էինք մենք ապագա
 Օրը լուսավոր, որ դեռ անձև
 Ցնորքի պե՛ս էր մեզ երևում...
 ...Ահա ձգվում է դեպի հեռուն
 Նոր Երևանը՝ Ահա մեր դեմ
 Կամուրջը՝ հզոր, երկաթադե՛մ՝
 Արդեն ավարտված, արդեն կանգուն:
 Ու թվում էր մեզ ահա մեկտեղ
 Մենք այդ կամուրջով անցանք Զանգուն:
 Թվում էր՝ բացվեց մեր ջեմ շքեղ
 Մի պատկեր շո՛ւյլ, հեքիաթային...
 Այդ Երևանն է, որ տիրաբար
 Աճե՛լ, փռվե՛լ է գետից անդին,
 Ծաղկել են ժայռեր ու առապար՝
 Դարձել այգիներ, ծաղկանոցներ,
 Ահա տալառներ զարդաքանդակ
 Եվ սյունաշարե՛ր մարմարիոնե,
 Եվ լույսեր, լույսեր ու նրանց տակ
 Այդ մենք ենք քայլում՝ աւրած, թեթե՛ւ՝
 Մի ճանապարհով, որ անընդհատ
 Թվում է ձգվում, ձգվում է դեռ
 Հեռո՛ւ, մինչ Արաքս ու Արարատ...

.

 Երջանկությունը ինչո՞ւ է միշտ
 Անցնելուց հետո՝ կրկնապատկվում.
 Այն քարի վրա և խինդ, և վիշտ,
 Սմեհը այնպես քաղցր էր թվում,
 Եվ այնպես պարզ էր, հասկանալի
 Աշխարհը, կյանքը, այնպես պայծառ,
 Էլ ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, իմ սիրելի,
 Դու գնացիր ու հոտ չդարձար...
 .. Ախ, ես գիտեի, ես գիտեի,

Որ դու ընկե՛լ ես, որ դու չկա՞ս,
Սակայն թվում էր դեռ ինձ էլի,
Որ մի հրաշքով դու ետ կգաս,
Երբ հաղթանալի օրը բացվի.
Այդ սպասման մեջ աշխարհային
Վիշտըս սուղվո՛ւմ էր . . .
Սակայն ահա

Այդ օ՛րն էլ եկավ: Թվաց մի պահ
Կենդանությո՛ւնդ է ուղիոն ձայնում
Այդ համբավի հետ աշխարհանում.
Կանգնե՛ց իմ սիրտը երջանկահար,
Թվաց զալե՛ս ես, թվաց եկա՛ր.
Իսկ հետո՞, հետո՞ . . .

Մայրըդ լռին
Ահով նայում է իմ աչքերին.
Նա դեռ պահո՛ւմ է: պահո՛ւմ ձամբադ,
Նա դեռ չգիտի . . Նա աննկատ
Թողեցի տունը: Փողոցներում
Գարնան մի խի՛նդ է դեռ վարարում.
Ու ես տխրութեամբ անցա այդ խենթ
Երթերի միջո՛վ տարերային
Եվ իջա ձորը . .

Այն օրերին
Դեռ կիսավարտ էր կամուրջն այստեղ.
Հիմա փռվել է նա նորագեղ՝
Արդեն ավարտված, արդեն կանգուն.
Ու թեև նո՛ւյնն է, նո՛ւյնն է Զանգուն,
Բայց չկա քա՛րը, քա՛րն այն՝ անդարձ
Մեր ջահելության, մեր անուրջի.
Շարեւ ես նրան, ո՞վ իմանա,
Ո՞ր կամարի մեջ այս կամուրջի. . .

. : . . .
.
Սիրո թովչանքը ինչո՞ւ է միշտ
Կորուստի ցավով կրկնապատկվում.
Մեր մեջ գարկում էր ասես մի սիրտ,

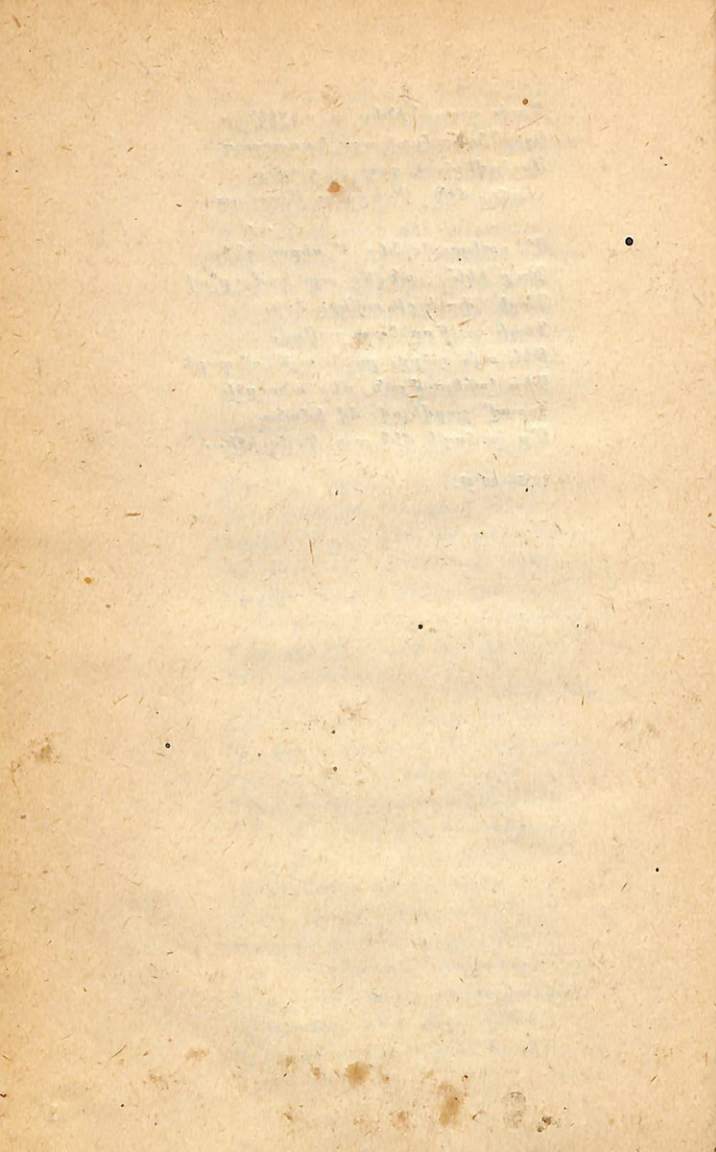
Մեզ նույն երանդն էր թեալորում.
 Մեկտեղ՝ աշխարհը հաշտ էր, բարի,
 Մեկտեղ՝ թվում էր բախտը անվե՛րջ,
 էլ ինչո՛ւ, ինչո՞ւ, իմ սիրելի,
 Դու կորածը կերչի ջրերի մեջ...
 Թող ուրախանան դեռ քաղաքում.
 Ինձ այստեղ լնվ է, այստեղ Զանգուն
 Տանում է արցունքն իմ աչքերի...
 Սակայն տեսնում եմ ահա վերից
 Մանուկներ շարքո՛վ, մանրատառիկ
 Դեպի կամուրջն են դալիս մոտիկ,
 Լցվում է ձորը դալալներով,
 Երգում են անմեղ, անհոգ մի երգ-
 ես մոտենում եմ, գրկում սիրով
 Մի թուխ աղջկա, որ զարմացել՝
 Իմ արցունքին է նայում ահով.
 Ների՛ր, ների՛ր ինձ, իմ բախտավոր,
 Որ մոռացում եմ մանուկ հոգիդ,
 Վազիր, միացիր ընկերներեդ...
 — Օ՛, լուսավորներ, օ՛, մանուկներ,
 Դուք զվարթ անցեք այս կամուրջով
 Դեպ այգիները ..

Օ՛, ես գիտեմ,
 Կգա լուսեղեն, պայծառ մի օր,
 Երբ կյանք կդառնա ձեզ աշխարհում
 Այն ամենը, ինչ կարոտագին
 Մենք երազեցի՛նք այս գետափին,
 Ա՛յն, ինչ մնաց մեր երազներում...
 ... Եվ կճոխանա հեքիաթային
 Նոր Երևանը, որ տիրաբար
 Կաճի, կփռվի գետից անդին,
 Կծաղկեն ժայռեր ու առապար՝
 Դարձած այգիներ, ծաղկանոցներ,
 Շուրջը պալատներ զարդաքանդակ,
 Եվ սյունաշարե՛ր մարմարիոնե,
 Եվ լույսե՛ր, լույսե՛ր ու նրանց տակ

Թուխ պատանիներ ու աղջիկներ
Կշրջեն ճամբով այն ծառադարձ,
Որ ձգվելու է դար ու դարեր
Հեռու, մինչ Արաքս ու Արարատ...

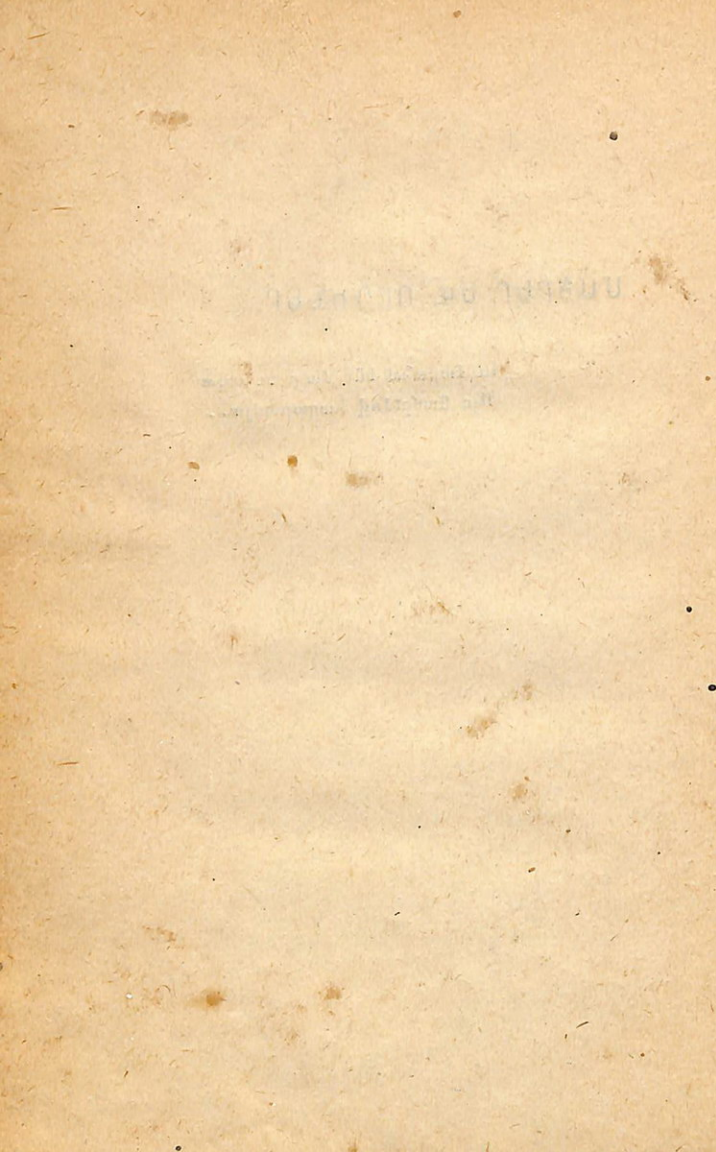
•
Օ', բախտավորներ, օ', սերունդներ,
Դուք եկե՛ք, անցե՛ք այս կամուրջով
Դեպի վայելքի ավերը ձեր,
Դեպի գալի՛քը հաղարթով,
Թեև այն քանրը, քանն այն՝ անգարձ
Մեր ջահելության, մեր անուրջի
Կորով՝ շարվելով, հիվ իմանա
Ո՞ր կամարի մեջ այս կամուրջի...

12/5-40 թ.

ՄԱՅՐԵՐ ԵՎ ՈՐԴԻՆԵՐ

Ու քայլում եմ մալ ու տղա
Այս նամբեմվ հազարամյա...

ՄԱՅՐԻԿԻՍ

Վաղ թառամեց սիրուդ գարունը, մայր իմ,
Անփութ մահը սերըդ տարավ, շուտ տարավ,
Ու միայն ես մնացի քեզ մտերիմ,
Որպես կորած սիրտ մի հուշ, հին մի ցավ:

Նոր բողբոջած ուռին ջահել հատակիդ
Օրորոցիս վրա թեքված՝ ծերացավ.
Դու հուզեցիր ուրիշ մի սեր, ուրիշ խինդ
Ազդուե՞ր լինի քո ճշուդերին չորացած...

Դրսում կյանքն էր հմայքներով կարկաչում,
Սիրող գույգեր ու երազներ սիրավատ,
Դու ինձ գրկած՝ օրսր էիր մրմնջում՝
Մոռացած սեր, ու երազնե՛ր, ու աշխարհ:

Ու մեծացա՛ գնով ջահել քո կյանքի,
Աշխարհ մտա՛ սիրտս անխոց ու պայծառ.
Ու հասկացած չարն ու բարին աշխարհքի՛
Մայր, ախրում է սիրող սիրտըս քեզ համար:

Ախ, ի՞նչ տամ քեզ, ի՞նչ նվիրեմ քո սիրուն,
Ի՞նչ կա կյանքում հատուցումի արժանի,
Գիտեմ, քս եմ քո աշխարհը՝ աշխարհում,
Ինձ հեռ ես դու հյուսել հույսերդ հիմի:

Մայր, ինձ համար փառք չեմ տենչում կյանքի մեջ,
Բայց կուզեի՝ զոհողությանըդ անհատ
Լինել արժան, լինել հերոս, լինել մեծ,
Որ քո կյանքըդ, կորած կյանքըդ չափոտանա...

ԻՍ ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԳԸ՝ ՏՂԱՅԻՍ

Բագենն որ եկավ, որդիս լոկցավ
Ռազմի երգերի ձայնով լնեցավ:
Ռ. Պատկանյան

Քեզ ծիածանը պիտի գուրգուրեր,
Ու քեզ քունը բերելու հեքիաթն արաուտի,
Բայց շանթն է ճայթում օրոցքիդ վերև,
Վրադ սավառնում լաղի՛ն երկաթի...

Իմացիր աղաս, թշնամի՛ն է այդ
Խռովել արդար քունըդ դեռ մանկուց,
Արդ, մանուկ միտքըդ թող չմոռանա
Օրերն այս անցած ու պատգամն իմ սուրբ.

Թող իմ կաթի հետ հուրն ատելության
Քո հեզ արյան հետ խառնվի՛, վառվի՛.
Մեծացիր՝ չարին ու բարուն դեռտի,
Մեծացիր որպես կարծն անառիկ.

Բազե՛ն թող բերի քո աչքերին քուն,
Քնիր շանթերի, որսանների մեջ.
Մանկուց սովորիր ատել թշնամուն,
Քանզի նա մանկուց կյանքըդ խռովեց...

1941 թ.

ՊԱՏԵՐԱԶՍ

Խաղաղությունն է իջել քո ոսկեղեն օրոցքին,
 Խաղաղության թևի տակ դու քնել ես անխռով,
 Այնպես անդ՝ ըր է ննջում մեղմ ժպիտը քո դեմքին,
 Եվ ժպիտիդ պես այսօր անդորդած են հող ու ծով:

Շուրջըդ խաղաղ է այնպես, ու սյուզն անգամ չի շնչում,
 Վախենում է խռովել քո հանգիստը մանուկի.
 Առուն՝ կարկաչն իր առած՝ ահով հեռու է փախչում,
 Սրտում հառաչն է խեղդում մոտիկ ուռին դետակի:

Ահա թռավ դեպի քեզ՝ քեզ խաղընկեր մի թիթեռ,
 Ուղեց խաղալ ծաղկանց հետ աչիկների յսկուռյա
 Տեսավ՝ փակված են նրանք, թռավ, դնաց քնքշաթե
 Նա էլ չուղեց վրդովել խաղաղությունըդ անփութ:

Եվ ես՝ քո լո՛ւյս, քո անմեղ օրոցքի մոտ ծնրադիր
 Խորհում եմ լուռ ու ցավով, — օ, այս պահին, երբ տհա
 Քեզ զարթեցնել լը անդամ թվում է բիրտ մի ոճիլ:
 Ո՛նց են նրանք կարենում սո՛ւր բարձրացնել քո վրա..

1942 թ.

ՆԱՀԱՆՁԻ ՕՐԵՐ

Եկ, իմ պայծառ երեխա, սիրտս տխուր է այսօր,
Հոգիս լեցուն է ցավով, եկ, իմ փոքրիկ սրտակից.
Այնտեղ առաջ է սողում դեռ ոսոխը արնածոր,
Մերոնք թողել են այսօր իրենց դիրքերը նորից...

Եկ, սեղմեմ քեզ իմ կրծքին, քեզնից կարոտըս առնեմ
Մեր կորցրած հողերի, մեր զոհերի սրախող.
Այսօր դո՛ւ ինձ դարձիր մայր, փայիր շնչով ինձ քո ջերմ,
Դու իմ փոքրիկ արեգակ՝ լուկ ինձ համար ճառագող:

Բայց դու ժպտում ես, մանուկ, դու ծիծաղում ես կրկին,
Այդ խնդությունն է նսրից քո աչքերում ճառագում.
Արդ՞մը ես դու, դու անմեղ, միտքըդ՝ անխառն տակավին
Անգիտության լույսի մեջ՝ ճշմարիտն է գուշակում...

Եթե մի մութ հրաշքով մարեն սրտում իմ հրկեղ
Հազարալույս ջահերը մեր հաղթության հավատի,
Նրա համար հենց միայն, որ դու ժպտում ես այդպես,
Օ՛, հենց դրան համար ես կհավատամ մեր բախտին...

1942 թ.

ՕՐՈՐՈՑԻ ՄՈՏ

Դու՛ լույսերի մեջ քնած մանուկ,
Դու՛ սենյակ մտած՝ արևի շող,
Դու՛ դեռ աչքերից չբնկած արցունք,
Դու՛ ամպի ծոցում թափնված ցող,
Դու՛ ձյունե, դու՛ ձյուն, դու՛ ճնճաղիկ,
Դու՛ երկիր չիջած երկնային հուր,
Դու՛ լուսե, դու՛ լո՛ւյս, դու՛ լուսաստղիկ,
Դու՛ այդպես մաքու՛ր, մաքո՛ւր, մաքո՛ւր:

Լցվե՛լ է աշխարհ, երկիր ու ծով
Քո այդ ամոքիչ մաքրությունով...

1941 թ.

* * *

Այդ մանկության երգն էր նորից
Իմ ականջին կանչեց քաղցրիկ.
Այդ աղբյուրն էր դեմի սարից
Դեմըս ելավ, ժպտաց մանրիկ.
Այդ ծաղկունքն էր հաղարազարթ
Ոտքերիս տակ փովեց կրկին.
Այդ հայրենի հողն էր մարմանդ
Եկավ—դիպավ իմ ոտքերին.
—Երբ տուն դարձա՝ մանկիկս էր առ
Վաղեց, փարվեց իմ փեշերին...

18/7—45 թ.

ՄԱՅՐԱԿԱՆ

Ենա կհասկանա, ով մայր է եղել,
Թե ով է այսօր երջանիկը,
Առաջին անգամ ինձ ջուր է բերել
Այսօր իմ փոքրիկ Արայիկը:

Թող օրհնվի ողջ ցավերն իր ալիսը,
Անքուն դիշերներն ու տանջանքը
Թեկուղ մի բաժակ այս ջրի համար:
Որ բերել է ինձ Արայիկը...

9/10 — 10 թ.

ԾԱՂԿԱԶՈՐՈՒՄ

1

Ծաղկածորում, Ծաղկածորում
Կանաչ անտառն է օրորվում...

Ծաղկածորում մեր ճամբարն էր,
Պիտերական մեր աշխարհն էր.
Մենք մանուկներ՝ տղա-աղջիկ,
Կարմրավզկան, ստաբուրիկ.
Մեր վրանը՝ երկնքի տակ,
Մեր օրերը՝ խաղ ու զնդակ,
Մեր վայելքը խաբույկն էր մեր.
Ա՛խ, ողջը հիշող, ողջը գիշեր,
Ուր վառվում է իմ դեմ ազոտ
Խաբույկը դեռ, ու նրա մոտ
Ես մի փոշիկ, փոքրիկ աղջիկ՝
Կարմրավզկան, ստաբուրիկ...

2

Ծաղկածորում, Ծաղկածորում
Ամռան անտառն է օրորվում...

Բարձրանում եմ այս սարն ի վեր
Դանդաղաքայլ, մտասեռ.
Իմ հետ՝ ձեռքըս ամուր բռնած
Իմ մանկիկն է քայլում կամոյ.
Մեկ գերվում է մոտիկ ծաղկով,
Վազում, քաղցում է բերկրանքով,

Մեկ թիթեռն է նրան թռվում,
Ճիչով նրան է հետևում,
Հետո հոգնած՝ դառնում է ինձ,
Բռնում է իմ ձեռքը նորից,
Ու քայլում ենք մայր ու տղա
Այս ճամբեքով հազարամյա...

3

Ծաղկածորում, Ծաղկածորում
Հավերժ անտառն է օրորվում...

11/9 - 15 թ.

ՀԱՅՈՑ ԾՈՒԽԸ

Թողել է տատըս իր տունն սւ. այգին,
 Ու հին իր հարկից իր սիրտը պոկած,
 Սարսափած ու որբ իր մանուկներին
 Հրդեհից, մահից հաղիվ ազատած,
 Կիսամեքի, բոբիկ՝ մի մութ գիշերով
 Գաղթի ճամբան է բռնել՝ արյունի.
 Ետևում՝ փայլը սև յաթաղանի,
 Դեմը՝ Արաղի ջրերը խռով...
 Ու մինչև օրս էլ՝ խղճալով նրան
 Մենք չենք հարցնում, թե ոնց է եղել,
 Որ իր Արծրունը՝ իր փոքրիկ տղան
 Գաղթի ճամբերին կորել է, մեռել...

Տնկել է տատըս մեր դռան դիմաց
 Պահել, փայփայել մի նոր թթենի,
 Որ միշտ նայելիս՝ իր վաղ կորցրած
 Այգու կարոտը նրանից առնի:
 Ծյուղեր է տվել թթենին արդեն,
 Ծխում է նորից շուքի տակ նրա
 Օջախը տառիս, ու շուրջը պարթե
 Որդիներ, թոռներ ու մի թուխ տղա.
 Իմ մանկիկն է դա, խաղճում է, ճչում:
 Գրկում է նրան տատըս ծերունի,—
 «Շատ, շատ կսիրեմ էսա չար լաճուն,
 Ա՛խ, իմ Արծրունին շատ կնմանի...»

29/11—46 թ.

ԱՄՊՐՈՊԻՑ ՆԵՏՈ

Նրա՛գ ես տվել դու իմ կյանքին,
Ու երազներիս տվել ես կյա՛նք...

ՍԻՐՈ ԵՐԳ

Թե ես չեմ սիրում, չեմ սիրում քեզ,
 Ինչո՞ւ է ձմեռն այսքան դարձն,
 Զմռան արեւը՝ այսքան այլճում,
 Անխոս երկինքը՝ այսքան անհոճն,
 Թե ես չեմ սիրում, չեմ սիրում քեզ:

Թե դու չես սիրում, չես սիրում ինձ,
 Հապա ինչո՞ւ են ձեր փողոցում
 Այդքան սիրով ինձ ճամբա բացում
 Անցորդներ, տներ, մայթեր ու ձյուն,
 Թե դու չես սիրում, չես սիրում ինձ:

Ու թե չենք սիրում մենք իրարու,
 Ինչո՞ւ են աստղերն այսքան անթիվ,
 Այսքան գեղեցիկ գիշեր ու աիվ,
 Աշխարհը այսքան հանձտ ու ազնիվ,
 Եթե չենք սիրում մենք իրարու...

7/2—45 թ.

ՍԻՐՈ ՊԱՐԳԵՎՆԵՐ

Այդ դժւ. հս տվել ինձ աշխարհում
 Այս գարունները, իմ սիրելի,
 Շռայլութիւններն այս գարնանային
 Այս ծաղիկները հաղարանուն
 Այդ դժւ. հս փռել այս դաշտերին:

Այդ դժւ. հս շաղել ծաղիկներին
 Մարգարիտներն այս ցողաշաղախ.
 Եվ այս թախիծի գանձը խաղաղ
 Այդ դժւ. հս փռել երազային
 Հարթնող աշխարհում առաւոտ վաղ:

Այս աղբյուրները՝ արծաթ ու պաղ
 Դժւ. հս բխեցրել իմ ընթացքին.
 Պարգեւել ոսկի՝ արեգակին,
 Կյանքը դարձրել շող ու ծիծաղ
 Ու փռել ողջը իմ համբերքին:

Եվ այս երկինքը ու իմ հոգին
 Այդ դժւ. հս լցրել աստղերով բարկ.
 Տվել աստղերն ինձ, որպէս մանյակ.
 Երանդ հս տվել դու իմ կյանքին,
 Ու երազներիս տվել հս կյանք ..

Իսկ դու, դու հեռու և անտեղյակ
 Յալըում հս անհոգ, անփոշի, անփայլ,
 Անցնում հս կյանքով թեթեաքայլ,
 Ու չգիտես էլ, որ երկնի տակ
 Այդքան հարսւտ հս, այդքան շունչ...

12/4—45 Թ.

* *
*

Երբ դու ես ինձ ուղեկցում,
Ինձ մեր տան փոշոտ ճամբան
Թվում է մարմար ու ձյուն,
Ինձ զորդ է թվում դարնան:
Ճամբեքը՝ հեռու, հեռու,
Աշխարհը՝ անծայր ու լայն,
Ինչու է, ինչու, ինչու
Մեր տունը մոտիկ այսքան...

14,3- 45 Թ.

ԳԱՐՆԱՆ ԵՐԵԿՈ

Գարունը ինձ գուրս է կանչում.
 Ի՜նչ երեկո արբեցումի,
 Շուրջըս սուզվել է անուրջում
 Աշխարհն՝ ասես մի պատանի:
 Համբաներն են ձգվում սարի՞ն՝
 Օծված լուսնի կաթնալույսով,
 Իրենց կանչում սիրահարին
 Դեպի հեռու լանջերը զով:
 Վերում աստղերն են քչփչում,
 Ոնց խավարում սիրահարներ,
 Ու կանչում է առուն, կանչում,
 Ինչ որ մեկի կանչում է դեռ:
 Հովը սեր է շրշում կամաց
 Ծաղիկներին, թփիկներին,
 Ու ծաղիկներն անէացած
 Օրորվում են զետափերին:
 Վերում, վարում և ամեն կողմ
 Լսւյս է, երանդ, սե՛ր է հիմի.
 Ափսոս, ափսոս այս երեկոն,
 Որ առանց քեզ պիտի անցնի...

30|6—45 թ.

*

Դու վայրի ժայռի ծայրին
Քմահաճ կալանչ լինես,
Ես նայեմ, նայեմ վարից
Ու քեզնից կարոտ մնամ,
Դու խորունկ, խորունկ ձորում
Ինձ կանչող կարկանչ լինես,
Ես անզոր նայեմ վերից
Ու քեզնից ծարսով գնամ:

Դու ծալի ծովի ծոցում
Մարգարիտ քարը լինես,
Ես անհույս նայեմ փից
Ու քեզնից անմասն մնամ,
Դու հավերժ մեռնող հեռու,
Մեր Մասիս սարը լինես,
Ես նայեմ, այրվեմ անվերջ
Ու քեզնից անհատ մնամ...

20/2—45 Բ.

ԿԱՐՈՏԻ ԿԱՆՉ

Հողնած ճյուղները քեզ սպասելով՝
 Քո հուր կարտոփց հալչում են, արի.
 Սիրող աստղերը մինչև առավոտ
 Ճամբադ նայելով՝ հանգչում են, արի.
 Անտառներն իրենց ճյուղերը պարզած՝
 Հաղար ձեռներով կանչում են, արի.
 Զրերն աշխարհում քարեքար ընկած՝
 Հուզված ու խռով՝ կանչում են, արի.
 Աշխարհն ինձ համար մի կանչ է թովել.
 Բոլոր ձայներով կանչում է «արի»...

27/9—25 թ.

ԵՐԵՔ ՊԱՐԳԵՎ

(Իսպանական)

Հին մի կիթառ ուներ նա
Պատանին այն լուռ,
Փողոցներում հնամյա
Երգում էր տխուր.
Կարոտի երգ էր երգում,
Բախտն իբր անախտի,
Առավոտից իրիկուն
Թափառիկ ու որբ:

Ու մոռեցան պատանուն
Երեք աղջիկներ.
Երեք հրաշք անանուն,
Երեք ծաղիկներ.
Երեք աստղեր գիշերի՝
Լույսում ցերեկվա,
Երեք ցուքեր աստղերի՝
Մայթերի վրա:

Տեսնվ, տեսնվ պատանին,
Սիրալ խլրտաց,
Ու աչքերը տրտմազին
Խոնարհվեցին ցած.
Դողաց տենդոտ ձեռքերում
Կիթառը նորից,
Ու երգեց նա իր անհուն
Կարոտ երգերից...

Ու լսեցին պատանուն
Երեք աղջիկներ,
Երեք հրաշք անանուն,
Երեք ծաղիկներ.
Յողեր իջան աչքերի
Կապույտ թերթերին,
Մինչդեռ երգում էր էլի
Տղան մայթերին:

Աղջիկներից մեկը լուս
Ժպտում էր ջինջ
Իր մատանին ոսկհոս
Տվեց երգիչին.
Մեկը հանեց նազելով
Օղը փրուզե,
Քնքռռ, քնքռռ ձեռներով
Տղային պարզեց:

Չուներ մյուսը ոչ օղ,
Ոչ էլ մատանի,
Բայց մոտեցավ նա դյուլթող
Երգչին պատանի,
Ու արցունքոտ աչքերով,
Միրով բյուրեղյա
Լուս համբուրեց նա խոով
Ճակատը նրա:

Դողաց տղան ու երեր
Ելավ իր տեղից,
Ու մոտեցավ ծաղիկներ
Վաճառող ծերին,
Տվեց նրան մատանին,
Օղը հուրհրան,
Վարդեր առավ ու լսին
Պարզեց աղջկան..

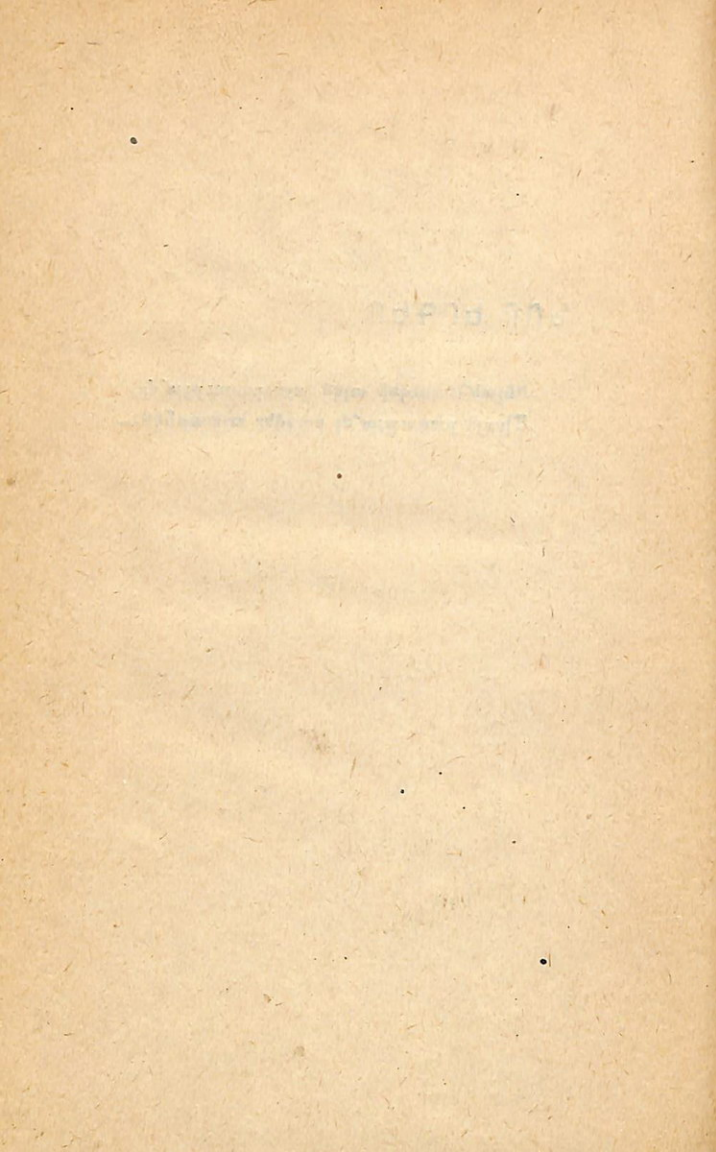
Նբանք երեք աղջիկներ,
Երեքն էլ գաջուէն,
Երեք հմայք, երեք ուհր,
Երեք խնդությո՛ւն,
Նբանք նույն գեղն ունեիրն,
Թո՛ւզը լուսաբեր,
Բայց նբանց բաժատն էր ուրիշ,
Ու սիրտն էր առարբեր...

1937թ.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and appears to be a list or series of entries, though the specific words are illegible due to the bleed-through effect.

ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Ինչպե՞ս կուզեի այգն այս բարությա՛մբ,
Միայն բարությա՛մբ բացվեր աշխարհին...

ԵՍ՝ ԼԱՎԻ, ԲԱՐՈՒ ՀԱՄԲԱՎԱՐԵՐԸ...

Այսօր լցված է հողիս ցնծությամբ,
 Ինչպես այս աշտը՝ թռչնոց դաշտալավ,
 Ելնում եմ, բացում լուսամուտներըս.
 Ահա մշուշի միջից սակեամպ
 Ելավ արևը
 Ինչպես կույզի այգին՝ այս բարությամբ,
 Միայն բարությամբ բացվիր աշխարհին...
 Ելնեմ և այսօր հոգուս այս անափ
 Սերախությունը ցրեմ բոլորին,
 Եվ բոլոր, բոլոր, բոլոր սրտերին
 Բարի լուրերի համբավաբեքը դառնամ ևս այսօր...
 Տեսնում եմ հանկարծ՝
 Համբարդական զորշ պայուսակն ուսին
 Պատերազմներից դարձած զինվորը՝
 Մոտիկ հանդիպման հուզմունքից բեկված
 Ասես անկարող տեղից շարժվելու՝
 Կանգնել է բակում:
 Հողիս այդ բարի լուրերի լուրը
 Մորն ավետելու
 Անհատ վայելքն է նախաճաշակում:
 Եվ ես հեռապառ առանջ եմ նետվում.
 Ահա տան սեմին
 Նստած է ցամքած, սեաշոր մի կին.
 Անշուշտ մայրն է նա.
 Եվ թվ կուռնենա այդպիսի տանջված, կարոտած աչքեր.
 — Մայրիկ, լսում ես, որդիդ է գալիս...
 Եվ մինչ մայրը ձեր՝
 Խինդից խենթացած և համբավատենչ

Վազում, դրկում է ինձ, երանելի ավետարեթս,—
իմ աչքերի մեջ

Մինչև այդ պահը աշխարհում չեղյալ
Մի ուրախության արցունք է փայլում.
Ի՞նչ երանություն, մորը անդադրում
Որդու զաւտյալ ավետիքը տալ...

Ի՞նչ երանություն, միշտ լավի, բարու
Համբավարեթը լինել աշխարհում...

1945 թ.

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Կարեկցում է ինձ հարեանուհիս, մի բարի պառաւ,
 Թե ո՞վ է տեսել, որ բախտավորվի որբը աշխարհում,
 Որ սիրուս բախտն էլ քարի դեմ առաւ,
 Ու եռ մնացի անընկեր, մենակ...

Ինչպէս հասկացնեմ ես իմ պարզամիտ հարեանուհուն,
 Որ երկնքի առիկ
 Երջանկությունը զգացում է լույսի խոր, անմեկին ինքնազգացում,
 Որ եթե հոգին ունի իր խորքում՝

Երջանիկ է միշտ:
 Ինչպէս հասկացնեմ, որ զգացումը այդ հազարախիւնդ
 Ծնվել է ինձ հետ, ինձ ժպտացել է զեռ օրորոցում,
 Երբ քնից պարթնոյ իմ աչքերի դեմ
 Խաղաղիկնիկի գույներն եմ տեսել՝ վառ, պարմանալի,
 Ու մինչև հիմա աշխարհի հանդեպ
 Հոգիս այդ մանուկ հիացած է լի:

Ես ինչպէ՛ս պատմեմ, որ հասկանա ինձ պառաւն այդ բարի,
 Որ դուցե այդ լուռ բախտավորութեան զգացումն էր, որ
 Լցնելով հոգիս՝ նրա ամենից ի դո՛ւրս վարարեց,
 Եվ ես, ես դարձա երջանկագո՛ւյնը երջանիկների՝
 Դարձա բանաստե՛ղծ:

Եվ ինչպէ՛ս պատմեմ, որ տրված է ինձ պարզե մի վերին՝
 Տրված է երբը,
 Ու փարած նրա ամոքող շնչին՝

Այնպէս թեթե՛կ է սիրտըս փարատում իր վիշտն ու վերքը:
 Ու եթե պատմեմ, կհասկանամ իմ հարեանուհին
 Կերաման հաճույքը ստեղծագործութեան, զեղեցիկ տողի,
 Գեղեցիկ տողի երջանկությունը, որ լցնում է ինձ

Աշխարհի բոլոր ձօնություններով,
 Թե ինչպես է, որ
 Իմ պարզ, անշուայլ հազաւատների մեջ
 Ես ինձ հարստութեամբ զգում ավելի,
 Քան զոհարազարդ տիկիւնները պերճ,
 Բարեսիրտ պառաւ, ուզում եմ, որ նա հաւատաւոր սրտանց,
 Որ չեմ ես մեծակ ու անբախտ նորից,
 Որ լուսամտից իմ բարձին ընկած
 Փոքրիկ մի շողը բազմակոն է ինձ,
 Որ ես այդ օրը երջանիկ զարթնեմ.
 Որ իրիկվա դեմ,
 Երբ փակվում եմ իմ փոքրիկ սենյակում՝ անխոս, միայնակ
 Ծվարած իմ հեզ լուսամտիկի տակ,
 Իմ դեմ՝ սենյակիս պատերը անձուկ
 Բացվում են, փռվում, լայնանում անվերջ
 Ու հոգիս խառնում կյանքին, ամենքին.
 Եվ այդ բազմամբոխ միայնութեան մեջ
 Ես ավելի քան ամենքի հետ եմ, ամենքի կողքին...

17 12—46 թ.

ԵՐԳ ՄԱՐԴՈՒ ՄԱՍԻՆ

Քայլում էի ես.

Եվ իմ ոտքի տակ,

Իմ դլխի վերև, իմ շուրջն ու հեռուն

Սշխմրհն էր փռվել:

Եվ իմ ոտքի տակ սիրող սրտի պես հողն էր փխրանում

Ու փխրուն ձայնով խոսում էր ինձ հետ,—

— Դարեր ու դարեր անհայտության մեջ

Ես վառնում էի իմ բարիքները.

Իմ ծառն ու ծիլերն ու ծաղիկները

Կյանք էին առնում, ու պողպատովում, ու մեռնում անվերջ՝

Իրենք իսկ իրենց գոյին անգիտակ...

Դու վերցրիր իմ հարստությունը,

Եվ դրանով իսկ հարստացրիր ինձ:

Ու դո՛ւ տվեցիր հասկերին իմ հեղ

Կենաց պահպանման խորհուրդը հպարտ.

Եվ դո՛ւ տվեցիր իմ ծաղիկներին բուրումներ անբիծ,

Իմ բարիքներին՝ համ և հոտ, և գույն,

Իմ անտառներին՝ շո՛ւնչ խաղաղության,

Եվ գոյությունը իմ հավերժան

Իմաստավորվեց ակնթարթային քո կյանքով միայն...

Ասում էր հողը և իմ ճամբերին

Շռայլանում էր իբր դրախտային ճոխություններով,

Ամռան ծառերը կուցնում էին ճյուղերը սիրով,

Որ ես վայելեմ պտուղը պարարտ,

Նաղող սեղերը իմ ոտքերի տակ գորգ էին փռում,

Եվ ծաղիկները դեռ իմ ոռնգերում

Խնկարկում էին բույրեր հորդառատ:

Ու հողի շնչով արբշխո, արբեցած՝
Քայլում էի ես:

Արևից այլոված իմ բոլոր ձակառիւն
Դեմքիւ, քրտնաբույր մազերիս վրա
Ցողեր սիւսելով ու զովացնելով ճամբաս առօրյա՝
Այդ ջրերն էին ձայնում ցնծազին,—
—Աշխարհի անծայր ծննդյան օրից
Մենք հեղեղվել ենք աշխարհի վրա:
Դարեր ու դարեր օդը բովանդակ
Մենք լցնում էինք ժխորով մեր խոլ
Եվ պատառոտում լուսթյունը խոր
Բիրտ ալմուկներով մեր աններդաշնակ.
Ու միայն քո մեջ, ընկալումների խորքում քո անհուն
Մենք խոխոջեցինք՝
Դարձանք երգ, շնունջ ու երաժշտություն:
Դու զարդարեցիր խենթ ջրվեժները մարգարիտներով,
Դու արծաթեցիր սահող գետերի գորշ մոխրագույնը.
Տվայտանքների խորքում քո խռով
Աղբյուրների պարզ, անմիտ հնչյունը
Դարձավ մերթ հառաչ, մերթ խաղ ու ծիծաղ, մերթ ակոհնք երգի,
Եվ փոթորկատենչ աչքերում քո վես
Օվկիանոսների մոլուցքը փոխվեց անեղ հիացքի...
Կարկաչում էին ջրերը այսպես,
Եվ առկաները հազար ծայրերից
Կարոտով գալիս ու փարվում էին իմ խոնջ ոտքերին՝
Ծովերը, գետերն ու ջրվեժները հեռաստաններից
Ծիծաղում էին և ունկըս լցնում
Ներդաշնակությամբ մի հեքիաթային:
Եվ ազնվացած և անէացած, ասես կիսարթուն
Քայլում էի ես:

Հեռու, ամպեղեն իրենց բարձրերից
Խոնարհեցնելով զլուխները ծեր՝
Ինձ լեռներն էին ողջունում նորից,—
—Երկրի թորշոմած երեսի վրա կնճիռների պես
Մենք դիզվել էինք դարեր ու դարեր՝

Գորշ ու անհամբուշտ, ու մոռալատես...

Դեռ պարգևեցիր մեզ բարձրութիւնը այս երանելի,
Քո ոգին դարձաւ մեր բարձունքների բնակիչն անմահ՝
Լցնելով անխոհ ամայութիւնը մեր գագաթների.

Դեռ շղարշեցիր մեզ երազների կապույտով այսպես
Ու վհուկութիւնը մեր այս երկնագահ

Դեռ տվեցիր մեզ...

Մտորում էին լեռներն ու կրկին

Դեպի վեր էին ձգվում առավել,

Որ հոգիս բարձրի՛, առավել՝ բարձրի բերկրանքով լցնեն.

Եվ բարձունքների հիացքը աչքիս՝

Քայլում էի ես.

Երկնքում արդեն

Շքահանդեսն էր բացվել աստղերի.

Ընդունում էի շքերթն աստղային

Ու որպես երդում

Լսում շշուկը նրանց խմաստուն,—

—Տիեզերքի մեջ մենք դար ու դարեր

Խռնվել էինք անխոհ, անխորհուրդ.

Խոհուր, տարընթաց՝ մենք վխտում էինք անհունության մեջ,

Բախվում իրարու, փշրվում, թափվում,

Ծնվում ու մեռնում, ու ծնվում անվերջ.

Եվ թափանցեցիր դու խորհուրդի մեջ մեր անքննելի

Եվ մեզ տիրացար.

Միջաստեղային այն ճամբաները անհասանելի,

Որտեղ մեր լույսը դա՛ր է ճամբորդում՝

Քո ներհուն միտքը վայրկյանում անցավ,

Եվ ընդգրկելով անեզրութիւնը մեր շարժումների՝

Նա համակարգեց և ներդաշնակեց մեր շարժման հունը:

Քո աչքը մեզ այն հայելին դարձաւ,

Որի խորքի մեջ արտացոլվելով տեսանք արդարև

Մեր աստեղային գեղեցկութիւնը.

Դեռ դարձրեցիր արեւին—արև՝

Նրան կարգելով դայանի ընտելյան,

Ու վայրկյան տեղը քո կյանքով միայն

Մենք զգացինք մեր անընդունակի հավերժությունը...
 Շշնջում էին աստղերը այսպես ու պայծառացած
 ե՛տ էին քաշում քողը ամպերի,
 Որ բացեն իմ վեստ հայացքի դիմաց
 Անհուններն իրենց...
 ...եվ տիեզերքի ամենաբարձր լեռան կատարին
 Կանգնել էի ես՝ իմ աչքերի մեջ՝
 Աշխարհն արալով իմ անտուն ոգին...

4—8/4—46թ.

Պատ. խմբագիր Գ. Բսրյան
 Շապիկը՝ նկար. Ս Ս տ ե լ ի ա ն յ ա ն ի
 Տիկ. խմբագիր Ս. Պաշտոնյան

ՎՋ 02687 Պատկեր № 22. Տիրույթ 3000. Հեղ. 2 մամ., տպագր. 5 մամ.
 Հանձնված է արտագրության շ/՝ 47 թ. Ստորագրված է տպագրության
 5 VII 1947 թ.

0 0 0 0 0

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220028184

374

ԳԻՆԸ 6 Ռ.

